

3de bach PSW

Sociale en Politieke Filosofie

Prof. Reynaert

quickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

QUICKPRINTER

Copy & Printshop

Koningstraat 13 - 2000 Antwerpen

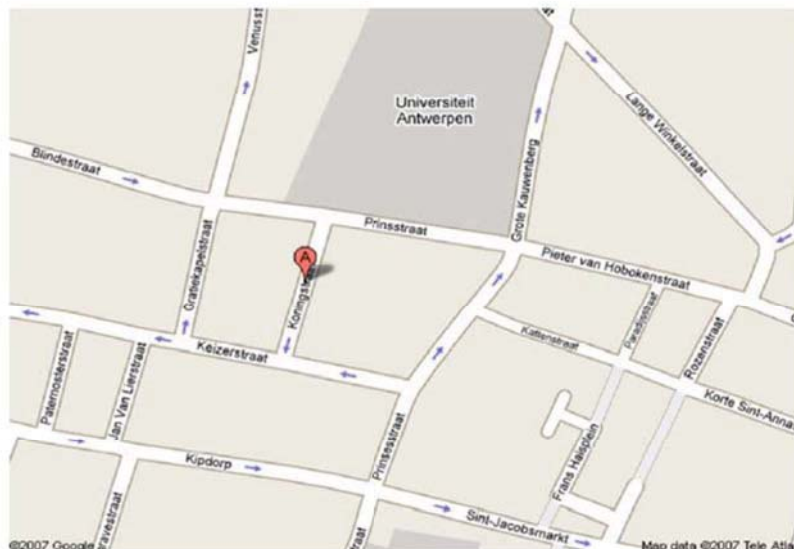
Tel. : 03 233 22 11

Kopies - Kleurenkopies - Thesis - Studentencursussen - Inbinden

www.quickprinter.be

NIEUW !!!

Verkooppunt 2de hands studieboeken!
Bied je oude studieboeken via ons te koop aan!

OPENINGSUREN :

Maandag tot en met donderdag

van 9.00u tot 18.00u

Vrijdag van 9.00u tot 17.00u

SOCIALE EN POLITIEK FILOSOFIE: VRAGEN & ANTWOORDEN

A1: Individualisme (p. 9 en 12)

→ Zowel het individualisme als het holisme omvatten drie aspecten: ontologisch, politiek en methodologisch.

Ontologisch individualisme:

= ontkent dat er in de werkelijkheid autonome realiteiten zijn die men met termen als 'samenleving', 'maatschappij' of 'gemeenschap' kan aanduiden.

→ Er bestaan alleen maar individuele menselijke wezens en termen als samenleving etc. duiden alleen maar de individuen aan die hen samenstellen.

= Er bestaan alleen individuen die relaties met elkaar aangaan waardoor gemeenschappen ontstaan.

- De samenleving is iets kunstmatig, ontstaat door de associatie van individuen
(cf. *Liberalisme: Locke, Nozick, ...*)

- Samenleving zou niet bestaan indien dergelijke wezens niet zouden bestaan.

2 stellingen tegen deze opvatting:

(1) Een aggregatie van dingen is niet hetzelfde als de entiteit die gemaakt wordt uit deze dingen

Bvb: als leden geen relaties hebben verdwijnt samenleving

(2) Een samenleving kan bestaan doorheen de tijd ook al is de collectie van leden ondertussen gewijzigd, door sterven en nieuwe geboorten.

Politiek individualisme:

- Men stelt zich de SL voor als een vereniging die individuen vrijwillig tot stand brengen tot wederzijds voordeel.

→ **SL zijn artificieel in het leven geroepen om de doeleinden en belangen van diegenen die er zich bij aansluiten te vervullen.**

- Samenlevingen staan dan louter ten dienste van de individuele belangen van de leden die ertoe behoren en hun waarde en legitimiteit hangt af van de manier waarop zij die taak vervullen.

→ Op die manier kunnen ook De samenleving en haar recht om dwingende sancties op te leggen verantwoord worden

OMDAT: de verlangens en doelen van individuen.

→ In die zin blijft de samenleving fundamenteel een pluraliteit, een aggregaat van individuen.

Methodologisch individualisme:

→ begrip 'aggregaat' staat centraal

→ Ze aanvaarden dat SL, sociale feiten en fenomenen 'bestaan',

MAAR: stellen dat sociale feiten en entiteiten moeten worden verklaard vanuit de individuen

→ De enige geschikte methode om sociale en collectieve fenomenen te verklaren is hen te reduceren tot het gedrag van individuen = methodologisch reductiestandpunt.

→ de sociale en politieke instituties en fenomenen moeten worden begrepen en verklaard in termen van handelingen van individuen. (WEBER)

WEBER: Datgene wat sociaal of politiek gebeurt of bestaat, wordt begrijpelijk vanuit het eigenbelang (doelrationaliteit) of vanuit de aanvaarding van waarden (waarderrationaliteit) door de individuen.

→ Vaak wordt er impliciet teruggesproken naar het paradigma van de fysica waarin het geheel op een mechanistische manier vanuit de delen wordt begrepen.

(p 15 meer uitleg; snel lezen)

--> Hierdoor gaat men de mappij op een heel mechanische wijze benaderen:

Het mappijlijk geheel, de mappijlijke feiten en configuraties worden gezien als de mechanische resultante van de activiteiten van de delen, van de individuen.

Individualisten geven toe:

- heel wat gebeurtenissen in de samenleving niet verklaard kunnen worden door alleen een beroep te doen op handelingen en motieven van individuen.

→ Ze doen dan, om die gebeurtenissen te verklaren, een beroep op '**invisible hand explanations**'.

<-> Het individualisme staat tegenover het holisme.

A2: Holisme

→ Zowel het individualisme als het holisme omvatten drie aspecten: ontologisch, politiek en methodologisch.

Ontologisch holisme:

- SML: is geen instrument dat er is gekomen om de individuele doeleinden te dienen.
→ Het is een natuurlijke en noodzakelijke werkelijkheid

- De SML heeft een eigen finaliteit en goed waarom ze bestaat en dat ze prioritair moet realiseren en veilig stellen.

→ Het bepaalt de rol die het individu moet spelen en waaraan het zijn doelstellingen moet onderwerpen.

→ De SML als een eenheid!

- SML zijn entiteiten boven en voorbij de individuen die ertoe behoren.

→ Wel zijn het geen fysische entiteiten maar toch bestaan ze onafhankelijk en heeft het zin er aan te refereren als aan een werkelijkheid die niet samenvalt met de individuen die hen samenstelt.

Binnen deze benadering zijn er twee belangrijke varianten:

1) Metafoor van het lichaam

- De leden van de samenleving zijn als ledenmaten van een organisme

- Ieder lidmaat heeft dan een functie als deel van het geheel, dat zich moet differentiëren in vele functies om te kunnen blijven bestaan

- er is dus geen eigen finaliteit

- er is dus een complexe hiërarchische (natuurlijke) ordening van de samenleving

- de verantwoordelijkheid van het geheel voor het welzijn van alle delen

→ alle delen hebben dus recht op bescherming en op die rechten en voordelen die nodig zijn voor de vervulling van hun functie

2) Metafoor van de familie

- SL als gevoelsgemeenschap eerder dan als doelgemeenschap

- De leden van een SL komen niet samen met een bepaald doel.

- Men wordt in de SL, zoals in een familie, geboren en ontwikkelt er affectieve relaties en een gevoel van toebehoren en verbondenheid.

- Belangrijkste is de thuis die ze biedt daarna pas dat ze nuttig is.

- door diepe emotionele verbondenheid voelt men zich verantwoordelijk voor elkaar

Methodologisch holisme:

- poogt de mappij niet meer te verklaren vanuit de delen maar integendeel de delen vanuit het geheel

- maken gebruik van de biologie (ipv fysica)

(lees pagina 19)

→ het geheel wordt geconcipieerd als een systeem, een samenhangend geheel dat als geheel bestaat en een zekere levensvatbaarheid vertoont, maar dat om te bestaan en dus om verder te bestaan bepaalde taken moet vervullen en zich derhalve moet differentiëren in ordes, functies en hiërarchieën.

Bvb: T parsons en N luhmans theorie: p 19

Antwoord van methodologische holist op individualisme:

- Zogenaamde individuele handelingen en motivaties zijn zelf sociaal!

- Een individu kan maar iets willen in zoverre het zich door socialisatie bepaalde doelen en waarden heeft eigen gemaakt.

→ De SML is dus prioritair t.a.v. het individu.

Politiek holisme:

- wordt geassocieerd met totalitarisme

- willekeurige inperking van individuele rechten en vrijheden in naam van het grotere goed van de samenleving

→ **Gevolg: beter politiek individualisme want:**

de maatschappelijke handelingen zoals overheidsbeleid steeds beoordeeld moeten worden vanuit de vraag of ze de verlangens, behoeften en noden van de samenlevende individuen behartigen of dan wel schaden.

→ **Toch politiek holisme verdedigbaar:**

- Samenleving is meer dan de som van de samenlevende individuen

2 redenen waarom verdedigbaar:

1) De verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties.

→ wat wij nu doen, zullen invloed hebben op latere generaties

→ samenleven is meer dan een band die levenden of tijdgenoten verbindt

→ het belang van de samenleving is dus ook een algemeen belang

2) De concrete uitdrukking van dit algemene belang: het bestaan van

zogenaamde politieke goederen zoals collectieve gezondheidszorg, onderwijs., etc.

→ er is een belang dat het individuele overstijgt

→ een samenleving moet dit algemene belang ook steeds dienen, wat aanleiding kan geven tot het vrijbuitersprobleem: (free-riders)

Vraag A3: Is het zinvol en verdedigbaar om te pleiten voor een politiek individualisme?

Politiek individualisme:

- Men stelt zich de SL voor als een vereniging die individuen vrijwillig tot stand brengen tot wederzijds voordeel.

→ **SL zijn artificieel in het leven geroepen om de doeleinden en belangen van diegenen die er zich bij aansluiten te vervullen.**

- Samenlevingen staan dan louter ten dienste van de individuele belangen van de leden die ertoe behoren en hun waarde en legitimiteit hangt af van de manier waarop zij die taak vervullen.

- SL is een middel om de individuele belangen van de leden optimaal te vervullen

→ Op die manier kunnen ook De samenleving en haar recht om dwingende sancties op te leggen verantwoord worden

OMDAT: de verlangens en doelen van individuen.

→ In die zin blijft de samenleving fundamenteel een pluraliteit, een aggregaat van individuen.

→ **Politiek individualisme beter als politiek holisme omdat:**

- de maatschappelijke handelingen zoals overheidsbeleid moeten steeds beoordeeld worden vanuit de vraag of ze de verlangens, behoeften en noden van de samenlevende individuen behartigen dan wel schaden.

Kritiek op politiek individualisme vanwege holisme:

Beter holisme omdat:

1) De verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties.

→ wat wij nu doen, zullen invloed hebben op latere generaties

→ samenleven is meer dan een band die levenden of tijdgenoten verbindt

→ het belang van de samenleving is dus ook een algemeen belang

2) De concrete uitdrukking van dit algemene belang: het bestaan van

zogenaamde politieke goederen zoals collectieve gezondheidszorg, onderwijs., etc.

→ er is een belang dat het individuele overstijgt

→ een samenleving moet dit algemene belang ook steeds dienen, wat aanleiding kan geven tot het vrijbuitersprobleem: (free-riders)

Vanwege methodologische hollist (klopt zeker als kritiek??):

- 1) Individuele handelingen motivaties zijn zelf helemaal sociaal van aard:
 - een individu kan alleen maar iets willen in zoverre het zich door socialisatie bepaalde doelen en waarden heeft eigen gemaakt
 - de samenleving is dus prioritair tav het individu: Men kan het individu begrijpen vanuit zijn sociale zijn, vanuit zijn gesocialiseerd zijn.

- 2) Gebeurtenissen in de samenleving kunnen niet verklaard worden door alleen een beroep te doen op handelingen en motieven van individuen
 - ze doen voortdurend beroep op zogenaamde “invisible hand explanations”
 - deze ‘onzichtbare hand’ overstijgt nu net het individuele en wordt precies daarom ingeroepen.

Besluit:

-Men kan, wanneer men de samenleving wil zien als een loutere optelsom van individuen, twee belangrijke kritieken opwerpen.

→ Toch zijn deze twee kritieken niet genoeg om het hele individualisme te moeten uitsluiten.

→ Ook op de tegenhanger van het individualisme, het holisme, zijn enkele kritieken te uiten.

:

A 4 Is het zinvol en verdedigbaar om te pleiten voor een politiek holisme?

- Zonder twijfel is noch een ongenueanceerd individualisme, noch een ongenueanceerd holisme aanvaardbaar. De waarheid ligt in het midden.
- De noodzaak van de verzoening van deze twee mag blijken wanneer men de politieke consequenties van het holisme bekijkt.

Politiek holisme:

- wordt geassocieerd met totalitarisme
- willekeurige inperking van individuele rechten en vrijheden in naam van het grotere goed van de samenleving

- 2 metaforen:

1) Metafoor van het lichaam:

De politiek verantwoordelijke is als een arts verantwoordelijk voor de gezondheid van het geheel en dient de samenleving correct te behandelen en dat is een zaak van het respecteren van de natuurlijke verdeling en hiërarchieën

2) Metafoor van de familie:

Het politiek beleid wordt geconcipieerd als ingegeven door de morele gevoelens en het morele elan dat in een goede familie aanwezig is.

- Bij beide metaforen zijn er geen principiële grenzen aan het politieke optreden

→ Gevolg: beter politiek individualisme want:

de maatschappelijke handelingen zoals overheidsbeleid steeds beoordeeld moeten worden vanuit de vraag of ze de verlangens, behoeften en noden van de samenlevende individuen behartigen of dan wel schaden.

→ Toch politiek holisme verdedigbaar:

1) Samenleving is meer dan de som van de samenlevende individuen

- De verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties.
- wat wij nu doen, is ook van belang voor de toekomstige generaties die ook lid zullen zijn van eenzelfde samenleving.
- beslissingen die wij nu nemen, kunnen hun toekomst hypothekeren
- samenleven is meer dan een band die levenden of tijdgenoten verbindt
- het belang van de samenleving is dus ook een algemeen belang

2) De concrete uitdrukking van dit algemene belang: het bestaan van

zogenaamde politieke goederen zoals collectieve gezondheidszorg, onderwijs., etc.

<-> **private goederen**: slechts door 1 persoon kunnen worden gebruikt, waarna het niet meer mogelijk is dat een andere persoon ze benut.

→ er is een belang dat het individuele overstijgt

→ een samenleving moet dit algemene belang ook steeds dienen, wat aanleiding kan geven tot het vrijbuitersprobleem: (free-riders)

→ **vrijbuitersprobleem**: er profiteert iemand mee van collectieve goederen, maar probeert zijn bijdrage aan het algemeen belang te minimaliseren

→ Ondanks deze nuances blijft het politieke individualisme toch ook zijn waarde behouden.

→ De toetssteen voor elke maatschappelijke daad blijft de waardigheid van de individuele mens.

→ Maar aangezien deze in wezen sociaal is, impliceert dit respect voor waardigheid ook aandacht voor het sociale.

→ **MAW Men kan dus noch een ongenueanceerd individualisme, noch een eenzijdig holisme voorstaan!**

A5 De eigen vraagstelling van de sociale filosofie

Hoe moeten we de samenleving opvatten?

- De manier waarop men de sociale werkelijkheid ziet of waarop we politiek handelen wordt bepaald door paradigma's, a priori's, categorieën en taal.
- Zij bepalen onze ervaringen met de wereld, de manier waarop we keuzes en beslissingen maken en de manier waarop we sociale relaties met mensen aangaan.
- deze voorstellingen en categorieën waarmee we de werkelijkheid vatten, moet men kritisch ondervragen (= taak van filosofie)
 - dit is enkel mogelijk door conceptueel en wijsgerig onderzoek

Bij kritische bevraging is de filosofie is hierbij geïnspireerd door de normatieve interesse.

- De vraag naar waarden, normen en doelen als regulatieve ideeën, zijn de levenselementen van de filosofie.
- De sociale filosofie is geïnteresseerd in het goede leven waar solidariteit, geluk en rechtvaardiging heersen.

Vraag: Hoe moeten we ons de SL voorstellen, als het waar is dat onze opvattingen bepalend zijn voor ons maatschappelijk handelen? Welk maatschappijmodel is het meest waarde bevorderend, gegeven onze interesse in het goede samenleven?

→ in dit opzicht hoort de sociale wijsbegeerte tot de praktische wijsbegeerte:

Praktische wijsbegeerte: poogt om op grond van een inzicht in de echte zijnswijze van de samenleving regels en beginselen, goede redenen voor het handelen in de samenleving en voor de organisatie ervan te ontwikkelen

- Argumentaties van de sociale filosofie zijn normatieve argumentaties die uitmonden in conclusies over de juiste manier van handelen en over wat wel of niet te doen.

- Belangstelling hebben voor de zijnswijze van het sociale is dus niets anders dan belangstelling hebben voor onze eigen zijnswijze, voor de vraag hoe zij dan wel moeten zijn.

→ mens heeft die belangstelling voor zichzelf omdat hij een wezen is dat i zijn bestaan voor zijn bestaan verantwoordelijk is.

- de sociale filosofie is steeds een kritiek van de bestaande samenleving, in naam van haar roep om een humane samenleving

→ de sociale filosofie vraagt naar authenticiteit in de menselijke, sociale zijnswijze
→ veronderstelt kennis van het wezen van de menselijke socialiteit

- sociale filosofie formuleert niet enkel een ethiek van het sociaal-zijn van de mens, maar veronderstelt ze ook een filosofisch- antropologische kennis van de menselijke socialiteit

A 6 : Sociale filosofie als normatieve discipline

Wat is het sociale?

- Het object waar wij ons in de sociale wijsbegeerte mee bezig houden is ons allen zeer vertrouwd:

1) ons bestaan is vervlochten met dat van anderen

→ geen mens is volledig geïsoleerd

2) Mensen leven in samenlevingen, waarvan meerdere vormen en soorten bestaan

→ in families, steden, mappij'en, een staat, de EU..

3) Het besef van het sociale karakter lijkt toe te nemen

→ toenemende socialisering van ons bestaan

→ bestaan wordt over grotere afstanden vervlochten met dat van anderen en er afhankelijk van.

→ deze socialiteit is een probleem geworden:

- dit probleem heeft geleid tot de ontwikkeling van sociale wetenschappen
- hiervan verwachten wij dat ze ons leren hoe de mappij in feite functioneert
- adhv die kennis zouden de problemen moeten opgelost geraken

- Toch heel moeilijk te zeggen wat het sociale nu net is.

→ We zeggen meestal dat mensen in een gemeenschap leven en denken dan aan bvb professionele gemeenschappen, of aan een vriendenkring of aan de mappij.

→ We zijn iets aan de samenleving verschuldigd, en die is ook iets aan de samenlevende mens verschuldigd

Bvb: wij zijn loyaal in de vorm van belastingen, maar mappij moet ook voor ons zorgen door bvb gezondheidszorg

→ Het politieke wordt als een wezenlijk element van het sociale begrepen, en dit leidt ertoe de sociale filosofie op te vatten als politieke filosofie, een filosofie over de staat.

→ **MAAR** dit is niet terecht, want men kan het sociale en het politieke niet zonder meer identificeren.

Bvb: er zijn SL zonder politiek: p 9

- Wat is dat, een SL? Wat betekent het dat een mens in een gemeenschap leeft?

→ antwoord vanuit twee benaderingen: ontologische holisten en ontologische individualisten:

A) Ontologisch individualisme:

= ontkent dat er in de werkelijkheid autonome realiteiten zijn die men met termen als 'samenleving', 'maatschappij' of 'gemeenschap' kan aanduiden.

→ Er bestaan alleen maar individuele menselijke wezens en termen als samenleving etc. duiden alleen maar de individuen aan die hen samenstellen.

= Er bestaan alleen individuen die relaties met elkaar aangaan waardoor gemeenschappen ontstaan.

- De samenleving is iets kunstmatig, ontstaat door de associatie van individuen (cf. Liberalisme: Locke, Nozick, ...)

- Samenleving zou niet bestaan indien dergelijke wezens niet zouden bestaan.

2 stellingen tegen deze opvatting:

(3) Een aggregatie van dingen is niet hetzelfde als de entiteit die gemaakt wordt uit deze dingen

Bvb: als leden geen relaties hebben verdwijnt samenleving

(4) Een samenleving kan bestaan doorheen de tijd ook al is de collectie van leden ondertussen gewijzigd, door sterven en nieuwe geboorten.

B) Ontologische holisten

- SML zijn entiteiten boven en voorbij de individuen die ertoe behoren.

→ Wel zijn het geen fysische entiteiten maar toch bestaan ze onafhankelijk en heeft het zin er aan te refereren als aan een werkelijkheid die niet samenvalt met de individuen die hen samenstelt.

- De vraag naar welke soort van werkelijkheid het sociale verwijst blijft.

Vragen die door sociale wijbegeerte worden gesteld:

A) We willen weten wat sociaal-zijn is

→ hiervoor hanteren we een voorstelling, een begrip van het sociale

→ Maar: klopt dit weten wel? Zijn de voorstellingen geldig en houdbaar?

B) Wil de spontane voorstellingen kritisch ondervragen en op houdbaarheid testen

→ we hebben altijd impliciete en spontane voorstellingen en begrippen van het sociale

→ er is nooit SL zonder dat de leden ervan een beeld, een conceptie van zichzelf en hun samenleven hebben

→ voorstellingen fungeren als een code

→ ze bevatten een beeld van de SL, van haar orde en hiërarchie, waardoor de individuen zich kunnen oriënteren en de betekenis van sociale fenomenen ontcijferen.

→ Deze voorstellingen en begrippen zijn gedeelde opvattingen, sociale en culturele betekenissen van waaruit de mensen spreken en handelen in samenlevingen, waarop ze zich beroepen wanneer ze oordelen over elkaars gedrag en arguenteren over de maatschappelijke kwesties.

- de filosofie is een normatieve discipline:

→ ze stelt de vraag naar het goede samenleven

→ de opvatting die men hier heeft over het sociale, is van belang omdat deze opvatting als normatieve codes fungeren

- categorieën, voorstellingen en a priori's van het sociale zijn dus belangrijk.

→ taak van de filosofie deze voorstellingen en categorieën kritisch te ondervragen

→ Bij dit kritisch bevragen is de filosoof geïnspireerd door een normatieve interesse

→ argumentaties van de sociale wijsbegeerte zijn dus normatieve argumentaties die uitmonden in conclusies over wat te doen en niet te doen, over de juiste manier van handelen.

Normatieve (waar te vinden in boek??)

- Onderscheid tussen feiten- cognitieve wetenschap(wetenschap) en normen - logica (regels, doeleinden, waarden die men probeert te realiseren)

→Wetenschap kan zaken vaststellen maar niet voorschrijven hoe dingen moeten gebeuren

- Wat is een goede samenleving? (sociale)

→Mensen hebben daar eigen opvattingen over (gelijkheid, vrijheid □ normatieve kwestie)

Vb: - *Cijfers van aantal armen* □ *wetenschappelijk*

- *Als men dat aantal negatief vindt* □ *normatief oordeel*

- *Normen en waarden zijn voor een filosoof belangrijker (het zijn belangrijke en centrale kwesties)*

→Wat is filosofie? Precies die normatieve kwestie

→Sociale filosofie stelt de vraag naar het goede samenleven. Naar de NORM van het samenleven, het individu of de gemeenschap (individualisme vs holisme).

A7: Rationaliteit en transcendentie

1.1. Transcendentie

Artikel: 'die gesellschaftliche Funktion der Philosophie' van Horkheimer

- Het begint met een tegenstelling tussen filosofie en wetenschap die dubbel is.

→ In tegenstelling tot de wetenschap is het voor de filosofie erg problematisch om een precieze omschrijving te geven van zowel haar object als methode

→ filosofie is tov wetenschap weinig praktisch: ze dient niet om de bestaande werkelijkheid beter te kunnen beheersen en manipuleren, maar staat zelfs op gespannen voet met de werkelijkheid aangezien ze zich er kritisch tegenover verhoudt

- verzet van de filosofie komt voort uit innerlijke principes:

→ ze benadrukt dat handelingen en doelstellingen van mensen niet het product van een blinde noodzaak hoeven te zijn. (*men moet niet iets doen of denken ofzo gwn uit gewoonte en dit gwn toepassen*)

→ De impuls van de filosofie is gericht tegen pure traditie en berusting met betrekking tot de beslissende vragen van het menselijk bestaan.

- Zo zijn techniek en wetenschap erg problematisch geworden.

→ Noch prestaties van de wetenschap op zich, noch verbetering van de industriële methoden kunnen beschouwd worden als een werkelijke vooruitgang van de mensheid.

→ De vooruitgang in een deelbereik van mens-zijn kan verbonden zijn met een achteruitgang in totaliteit.

-Men kan dat alleen weten wanneer men iets in zijn totaliteit poogt te begrijpen; inzicht in de totaliteit veronderstelt dat men opnieuw leert denken.

→ Echt denken moet de materiële en intellectuele veronderstellingen nagaan, die gewoonlijk als vanzelfsprekend worden aangenomen.

→ Het denken moet pogen om de betrekkingen van de mens tot de natuur en van de mensen onderling, met menselijke doelen te doordringen.

- De filosofie mag de gedachte nergens laten afbreken en moet al de factoren die doorgaans als vaste, onoverwinnelijke krachten of eeuwige wetten gelden aan een bijzondere controle onderwerpen.

-De mens moet zelf zijn lot gestalte geven, hij moet autonoom worden door gebruik te maken van zijn wil en rede (Vernunft und Wille).

→De filosofie moet alle vormen van wetenschapsbeoefening en ook de gegeven horizon van de hedendaagse maatschappij overstijgen en is dus geen wetenschap.

→Ze moet zich vragen stellen over de waarde voor de mens van zowel het wetenschappelijke kennen als van de bestaande maatschappelijke organisatie.

→Je kan dus stellen dat filosofie rationeel moet zijn???????

-Is een dergelijke transcendentie wel mogelijk?

-Zijn er voor de beoordeling van de waarde van wetenschap en samenleving algemene criteria, kan men een dergelijke beoordeling uit de zuiver subjectieve sfeer halen?

→ Wie zegt dat dit niet kan, zegt dat er geen filosofie mogelijk is, dat systematisch denken in de beslissende momenten van het leven moet terugtreden en zich onthouden. Dit is een filosofisch scepticisme en nihilisme.

1.2. rationaliteit

- rationaliteit heeft meermaals te maken met het begrip 'Aufklärung' (zie latere vraag)

- **Horkheimer en Adorno van Frankfurter Schule:**

Aufklärung: rationaliteit en redelijkheid liggen aan de oorsprong van dit begrip

→ Rationaliteit is niet zo eenvoudig en kan tot verschillende interpretaties aanleiding geven.

→ rationaliteit heeft de hoogste locus van waarheid, waar de mensen zich in met elkaar overeenstemmende en oprechte inzichten zouden moeten terugvinden

→ rationaliteit: ideeën, idealen, verstand, vrijheid, rechtvaardigheid, waarheid.

Verband tussen rationaliteit en transcendentie??

A8: Sociale filosofie als kritische theorie

-het beste voorbeeld van de filosofie als kritische theorie is de Frankfurter Schule

→ Het doel van de kritische theorie bestaat erin de voor de mens vreemde wereld voortdurend de spiegel voor te houden van een mogelijke wereld waarin de mensen zich kunnen herkennen.

-Artikel: Die gesellschaftliche Funktion der Philosophie. 1937: Kritische Theorie

II → Geschreven door Horkheimer: was lid van Frankfurter Schule

DE WARE MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE VAN DE FILOSOFIE

- De ware maatschappelijke functie van de filosofie ligt in de kritiek van het bestaande.

→ dit betekent geen oppervlakkige vitterij op afzonderlijke ideeën of toestanden, alsof de filosoof een komische zonderling zou zijn

- Het hoofddoel van de wijsgerige kritiek: te verhinderen dat de mensen zich aan die ideeën en gedragingen verliezen, die de mappij in haar momentele organisatie hen ingeeft.

→ filosofie onthult de tegenspraak waarin mensen zich verstrikken voor zover ze zich in de alledaagsheid van het leven noodzakelijkerwijze moeten houden aan geïsoleerde ideeën en begrippen.

→ het doel van de filosofie ligt in het meewerken aan de redelijke organisatie van de menselijke SL

→ **organisatie**= verwerkelijking van idee van het goede

→ de maatschappelijke functie van de filosofie bestaat erin om een kritische en dialectisch denken te ontwikkelen dat aan de realisatie van het goede kan meewerken

→ dit denken begrijpt dat het goede maar onder bepaalde maatschappelijke en economische voorwaarden mogelijk is

→ grondslag van westerse humanisme: er is nood aan rechtvaardige materiële verhoudingen, om het goede te kunnen verwerkelijken

- filosofische kritiek ≠ veroordeling van een of andere zaak, ook niet met het afgeven op een of andere maatregel, evenmin met pure negatie of afwijzing
= beoordeling van het bestaande in het licht van de idee van het goede
→ goede wordt niet ontworpen in een utopie
WANT: er bestaan contradicties in het denken als tussen het denken en het zijn

→ contradicties moeten worden opgeheven en er moet een verzoening tussen denken en zijn tot stand komen om zo het goede te kunnen realiseren

→ hiervoor is wetenschappelijke kennis nodig van ontwikkelingstendenzen in samenleving

- **Doel kan gevonden worden** door de analyse van de bestaande menselijke arbeid

→ door de analyse van de contradicties waarin de arbeid zich heden ten dage heeft verstrikt

→ het doel van een meer humane SL is dus immanent aan de menselijke arbeid zelf

- **Het is de taak van de kritische theorie** om de tegenstrijdigheid tussen de emancipatorische mogelijkheden van de arbeid en de heersende organisatie ervan bloot te leggen en arbeid opnieuw in ere te herstellen

- ze wijzen het construeren van utopische idealen af

→ de kritische theorie is dus geen utopie maar gaat genetisch te werk.

→ Ze zoekt door analyse de ontwikkelingsgeschiedenis van de positieve tendensen in de SL te achterhalen en poogt die dan te bevorderen

→ De filosofie vervult haar maatschappelijke functie door het ontwikkelen van kritisch en dialectisch denken, met het doel redelijkheid in de wereld te brengen door de irrationaliteit te bestrijden.

Vraag A9: De maatschappelijke functie van de filosofie => p26 H2

- **De ware maatschappelijke functie van de filosofie ligt in de kritiek van het bestaande.**

→ dit betekent geen oppervlakkige vitterij op afzonderlijke ideeën of toestanden, alsof de filosoof een komische zonderling zou zijn

- **Het hoofddoel van de wijsgerige kritiek:** te verhinderen dat de mensen zich aan die ideeën en gedragingen verliezen, die de mappij in haar momentele organisatie hen in geeft.

→ het doel van de filosofie ligt in het meewerken aan de redelijke organisatie van de menselijke SL

→ **organisatie**= verwerkelijking van idee van het goede

→ **de maatschappelijke functie van de filosofie** bestaat erin om een kritische en dialectisch denken te ontwikkelen dat aan de realisatie van het goede kan meewerken

→ dit denken begrijpt dat het goede maar onder bepaalde maatschappelijke en economische voorwaarden mogelijk is

→ grondslag van westerse humanisme: er is nood aan rechtvaardige materiële verhoudingen, om het goede te kunnen verwerkelijken

-De kritiek op het bestaande in het licht van de idee van het goede is niet louter een veroordeling van het één of het ander.

- **Doel kan gevonden worden** door de analyse van de bestaande menselijke arbeid

→ door de analyse van de contradicties waarin de arbeid zich heden ten dage heeft verstrikt

→ het doel van een meer humane SL is dus immanent aan de menselijke arbeid zelf

- **Het is de taak van de kritische theorie** om de tegenstrijdigheid tussen de emancipatorische mogelijkheden van de arbeid en de heersende organisatie ervan bloot te leggen en arbeid opnieuw in ere te herstellen

→ De filosofie vervult haar maatschappelijke functie door het ontwikkelen van kritisch en dialectisch denken, met het doel redelijkheid in de wereld te brengen door de irrationaliteit te bestrijden.